

Franckesche Stiftungen zu Halle

Adami Rechenbergi[i] Svmmarivm Historiae Ecclesiasticae

Rechenberg, Adam

Vitembergae, MDCCLXVII

VD18 12484725

Caput I De Historia Seculi XI

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:hbz:5:1-213274

PERIODI IV

HISTORIAE ECCLESIASTICAE

QVAE EST

ECCLESIAE SVB TYRANNIDE
ANTICHRISTI ROM. ET IVGO
SARACENO - TVRCICO
GEMENTIS

CAPVT I

DE

HISTORIA SECVLI XI

§. I

Seculam cum IV Periodo Ecclesiae Christianae inchoatur undecimum, quod ob malorum ex-
crescentiam, *Ditmarus Ferreum* appellauit; alii
Anti-Christianum; quod ut *BARONIUS* anno *MI*,
num. 1, testatur, hoc ipso reuelandus esset ille homo
peccati, filius perditionis dictus, cognomine *Anti-Chri-*
stus, 2 *Thess. II*. Nec fefellisse praesagium in Gallia
primum, deinde, *Baronio* teste, per orbem uulga-
rum, cum historia, tum imprimis uita *Gregorii VII*,
Hildebrandi alias dicti, Pontificis Romani, compro-
bant. Rei huius testimonia *FLACIUS in Catalog. Test.*
Verit. Lib. XIII, et *HOTTINGERVS Histor. Sacr.*
cap. XI, Sect. I, adducunt. Non minora mala Ecclesi-
am Orientalem exercuisse, idem *HOTTINGERVS*

M 3

cap.

cap XI, Sect. II, probat. Barbarie hac morum et doctrinae dominante, pauciores erant, qui uel S. literarum studia excolerent, uel scriptis editis Scholis et Ecclesiae prodesse. Itaque pro compendii nostri ratione, praecipuos tantum Scriptores primum hic allegabimus.

§. 2. Ex Graecis clariores sunt NILVS ARCHIMANDRITA, qui Librum *de quinque Thronis Patriarchalibus* scripsit, quem LEO ALLATIVS *de Conf. Lib. I, cap 2, 8, 9, 10, 11, 12, et si qq.* alleg. Conf. SALMASII *Praefat. in Nili Thessalonienfis Lib. de Primatu.*

§. 3. NICETAS PECTORATVS, Monachus Studiensis, *Nili σύλλογος*, qui Librum *de Azymis* aduersus Latinos, apud CANISIUM Tom. VI, *Lectio. Antiqu.* reliquit. Huic iungimus MICHAELEM CERVULARIVM, Patriarcham Constantinopolitanum, auctorem *Epistolarum ad Petrum Antiochenum.* Vid. COTELERIUM Tom II *Moment. Graec. pag. 135.*

§. 4. SIMEON IVNIOR, Presbyter, cuius extant *Orationes, Liber diuinorum amorum et capita moralia,* a Iac. Gretsero Ingolstadii anno 1603 publicata.

§. 5. THEOPHYLACTVS, Archiepiscopus Bulgarorum, qui anno MLXXVII circiter claruit, *Commentarios in IV Euangelistas, Acta Apostolica et Paulinas Epistolas,* duobus Tomis distinctos composuit, Parisiis et Londini Graece et Latine publicatos. Huius σύλλογος NICETAS SERRON, Archiepiscopus Heraclensis, fuit, auctor *Catenae Graecae Patrum in Iobum,* quae anno 1637 Londini prodiit. Hunc non confundendum cum *Niceta Papblagone,* LEO ALLATIVS *in Diatribe de Psellis p. 17, 18,* monet.

§. 6.

§. 6. GEORGIUS CEDRENVS, circa medium huius seculi clarus, *Annales seu compendium ab Orbe Conditio* conscripsit, quod Basileae anno 1566, et Parisiis anno 1647, cum animaduersionibus prodit. Cui subiungimus IOANNEM SCYLITZEN, Prætoriarium et Curopalatem autorem *Compendii Historiae Annalibus Cedreni* subiuncti, quod cum Iac. Goaris notis Lutetiae Parisiorum anno 1648 editum fuit. Vid. VOSSII *Lib. II, cap. XXVI, de Histor. Graec. et NATAL. ALEXAND. Histor. Eccles. Secl. XI, cap. V, art. IV, num. 6.* Cedreni σύγγραφος fuit IOANNES XIPHILINVS, Patriarcha Constantinopolitanus, cuius extant *Decreta de Sponsalibus et Nuptiis prohibitis in Iur. Graec. Roman. Lib. III et IV.* Alium hunc esse a Xiphilino, Epitomatore *Dionis Cassii*, satis notum est.

§. 7. SVIDAM, autorem *Lexici Historici*, ex sententia aliorum, *supra pag. 165*, ad Seculum X retulimus; sed ex uoce *Lexici Ἀδάμ* apparet eum ad medium circiter huius seculi referendum esse.

§. 8. Inter *Latinos* Scriptores, qui celebriores habentur, uel historias, uel epistolas, uel sermones et controuersias de ritibus Ecclesiasticis scripserunt: ex quibus ad solidioris Theologiae cognitionem parum proficitur.

§. 9. Inter hos sub initium huius seculi clarus fuit FVLBERTVS, Episcopus Carnotensis, qui *Epistolas, Hymnos, Sermones, Tractatum aduersus Iudaeos*, et *Canonem de Poenitentia mulierum* conscripsit. Opera eius coniunctim anno 1608. Parisiis publicata prostant, et in *Biblioth. PP. Tom. XVIII* etiam leguntur. GVIL. MALMESBURIENSIS *Lib. III de Gest. Reg.*

Angl. memorat, hunc morbo graui laborantem, *Mariam* Deiparam uisitalle et proprio lacte sanasse.

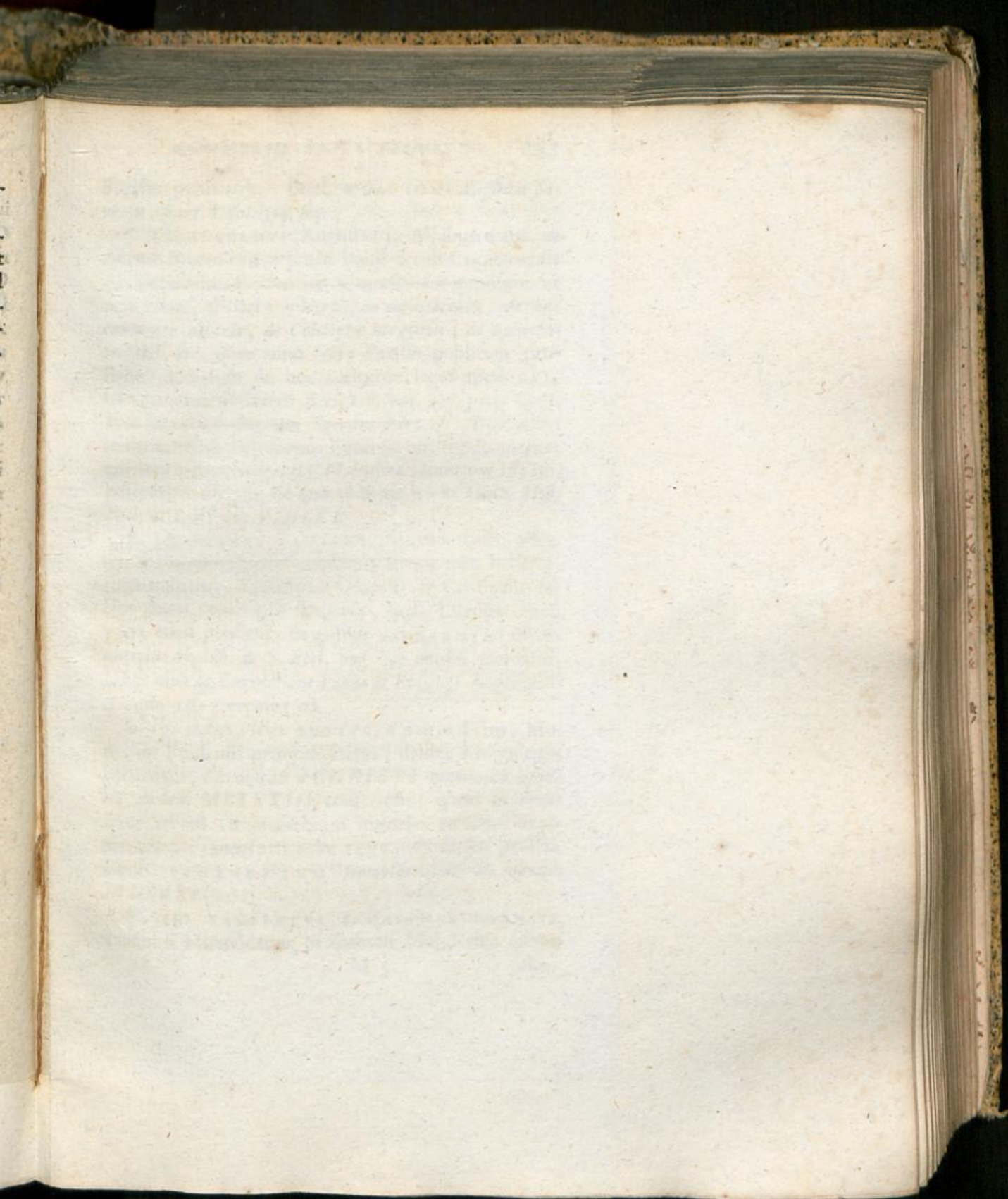
§. 10. BERENGARIUS TYRONENSIS, Archi-Diaconus Andegavenfis, dialecticus facundus, scripsit *Epistolas et tres Formulas de S. Eucharistia*, quae apud MABILLONIVM *Annalect.* Tom. II, pag. 486, leguntur. De caussa *Berengarii* et controuerfia cum *Lanfranco* prolixè NATALIS ALEXANDER *Histor. Eccles. Scul XI et XII, Part. II. Dissert. I.* agit.

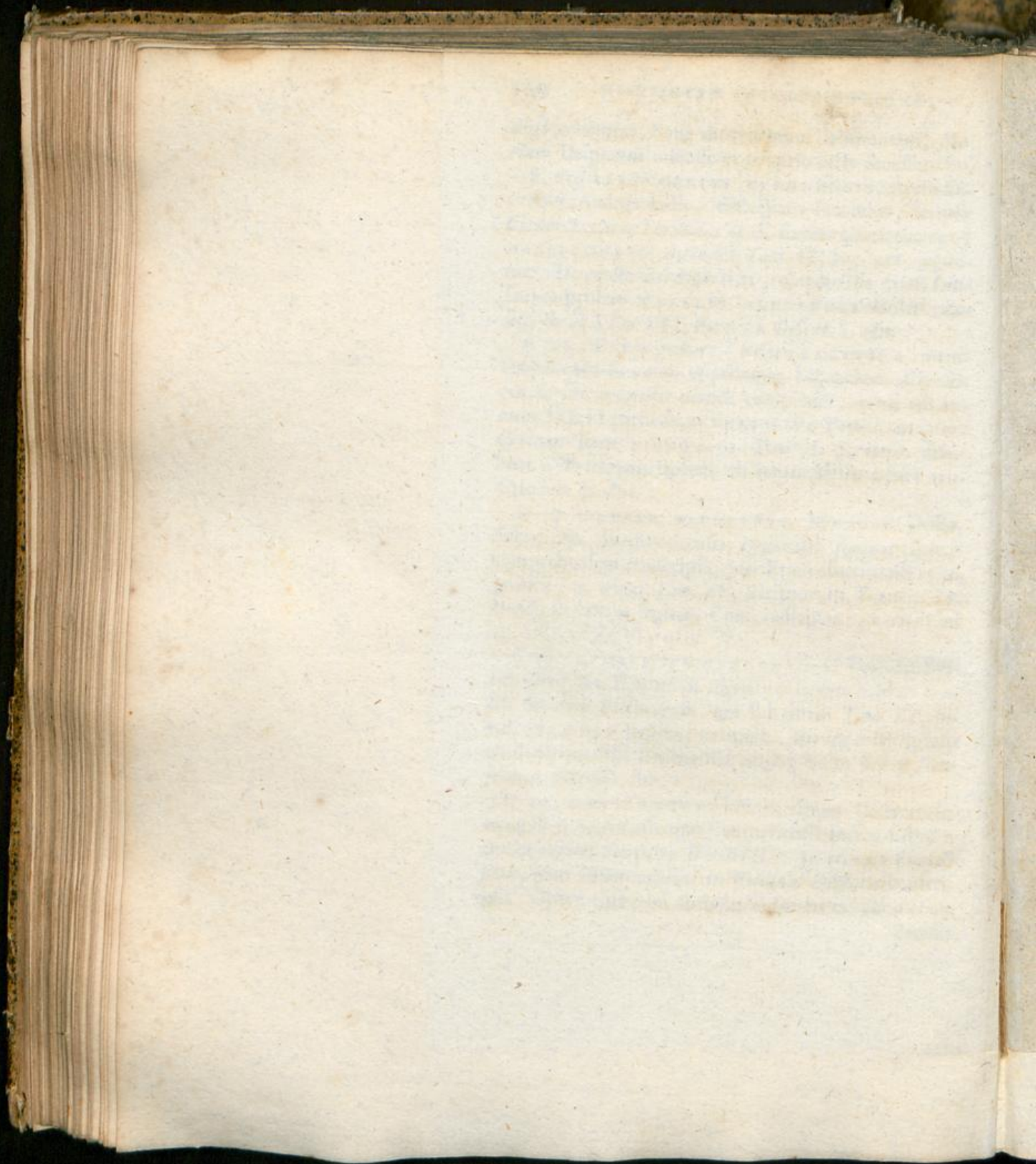
§. 11. HERMANNVS CONTRACTVS, a membrorum debilitate ita appellatus, Monachus, *Chronicon de sex aetatibus mundi* compilauit, quod ad annum M L II perductum VRSTISIUS Tom. I, *Scriptor. German.* item PISTORIUS Tom. I, *Scriptor.* exhibent. *Trithemius* ipsum ob raram isthac aetate eruditionem laudat.

§. 12. GLABER RADOLPHVS, Monachus Ordin. Benedictin. Antisiodorensis, *Historiam quinque Libris* comprehensam conscripsit, quae Francofurti anno 1596 prodiit, et etiam Tom. IV, *Scriptorum Francic. Fr. Dufchenti* inserta legitur. Conf. iudicium BARONII ad an. DCCCCXCVI, num. 25.

§. 13. HYMEERTVS CARDINALIS, Episcop. Syluae Candidae, *Librum de Azymis et leuiunio Sabbati contra Nicetam Pectoratum*, qui sub finem Tom. XI, *Annal. BARONII* legitur, exarauit. *Berengarius* ipsum ob doctrinam de Eucharistia impugnauit; sed a *Lanfranco* defensu fuit.

§. 14. LANFRANCVS, Italus, Abbas Cadomensis et tandem Archiepiscopus Cantuariensis factus, *Librum de Corpore et Sanguine DOMINI, de celenda Confessione*, item *Commentarios in Paulinas Epistolas* conscripsit. Opera eius cum notis *Lucas Dacherius* anno 1647 Parisiis

Parisiis publicauit. Conf. WHARTONI *Angliam Sacram*, Part. I, fol. 334, seq.

§. 15. ANSELMVS, Augustae in Alpibus natus, ex Abbate Beccensi circa finem huius seculi Cantuariensis Archiepiscopus factus, uaria opuscula composuit, ut *de ueritate*, *de libero arbitrio*, *de casu Diaboli*, *de Sacramento altaris*, *de Conceptu uirginali*, *de uoluntate DEI*, etc. quae anno 1675 Parisiis publicata prostant. Iudicium de hoc Scriptore leges apud BELLARMINVM *de Script. Ecclesiast.* pag. 207, seqq. Conf. WHARTONI *Angliam Sacram* Part. I. Fuit alius huius nominis, Episcopus Lucensis hoc seculo clarus, qui in gratiam Gregorii VII contra Henricum IV, Imperatorem, scripsit, de quo uide sis NAT. ALEX. *Hist. Eccl. Sect. XI, cap. V, art. VI*.

§. 16. PETRVS DAMIANI, Rauennatensis, a fratris sui nomine, quod eundem parentis loco haberet, cognominatus, Episcopus Ostiensis et Cardinalis factus uaria conscripsit *Opuscula*, quae Lugduni anno 1623 edita prostant, de quibus BELLARMINI *Observationes in Lib. de S. Eccl.* pag. 203 euolui merentur. Liber eius *de Correctione Papae et Episcopi* Argentorati anno 1612 excusus est.

§. 17. MARIANVS SCOTVS, a patria dictus, Monachus Fuldenfis primum factus; deinde Moguntiam concedens, *Chronicon a CHRISTI nativitate usque ad annum MLXXXIII* conscripsit: quod Pistorius inter rerum Germanicarum historias retulit. Scorsim etiam Francofurti anno 1583 publicatum prostat. Conf. SIGEBERTVM *Gemblacensem ad annum MLXXXI*.

§. 18. LAMBERTVS SCHAFFENAEVRGENSIS, coenobii Hirsfeldensis in dioecesi Moguntina Monachus,

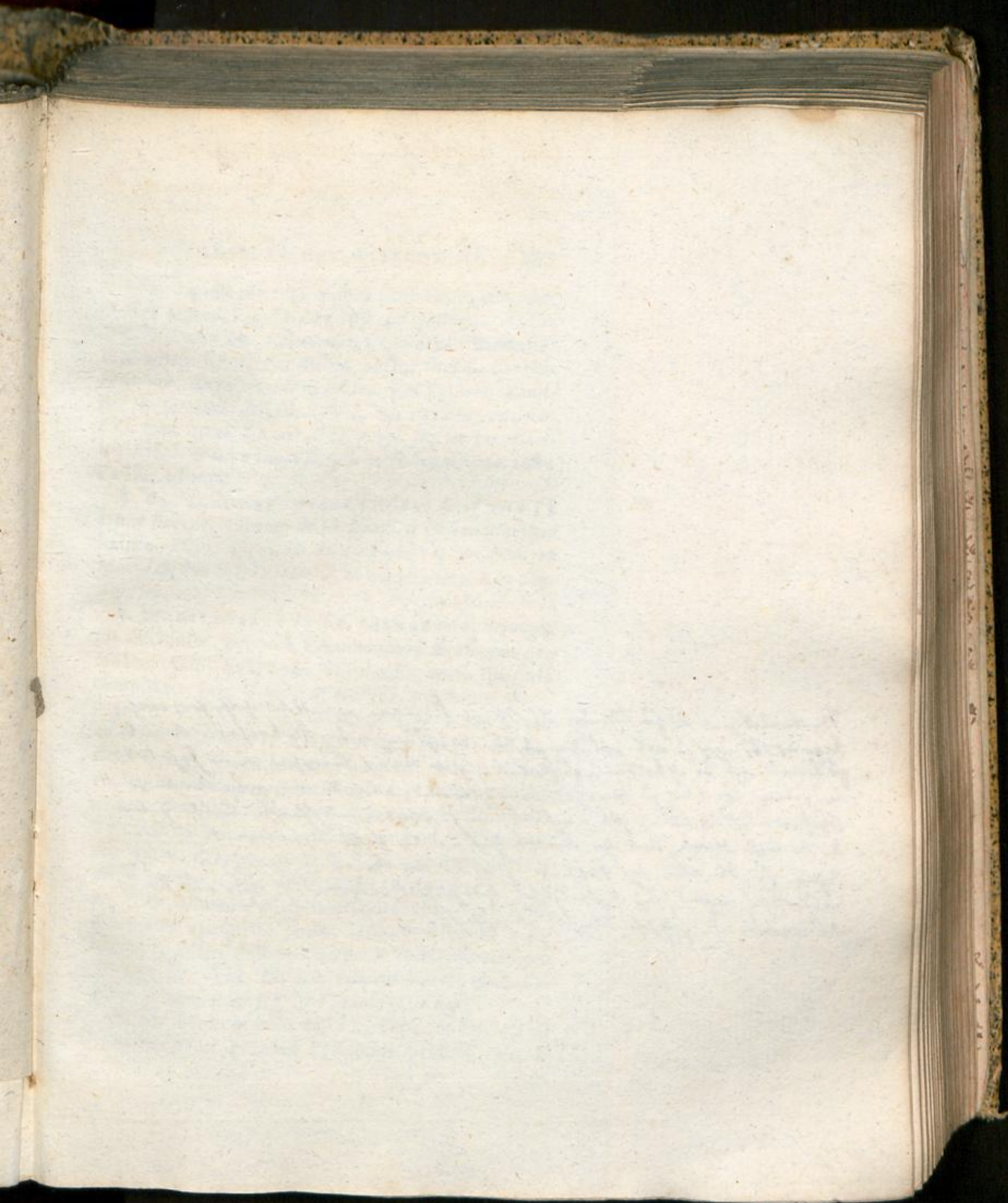
chus, *Historiam Germanicam ad annum usque MLXXVII* conscripsit, quam Monachus Erffordien-
sis *ad. v. l. c.* continuauit. IOS. SCALIG. *de Emenda-
dat. Tempor.* eius in loquendo puritatem et in tempo-
rum putatione solertiam laudat. Vid. PISTORII
Scriptor. Rer. German. et FLAC. Tom. V, Lib. XIII,
fol. 1334.

§. 19. ADAMVS BREMENSIS, patria Misenus,
anno MLXXVII Canonicus Bremensis factus, *Histo-
riam Ecclesiasticam in IV Libros* distinctam reliquit.
In qua religionis Christianae propagationem in regnis
septentrionalibus praecipue descripsit; sub finem li-
bellum *de situ Daniae* illi addidit. Vterque liber Helm-
stadii anno 1670 prodiit.

§. 20. BENNO, gente Germanus Archipresbyter
Romanus et Cardinalis, *uitam Hildebrandi Papae* scrip-
sit, quam simul cum auctore *Henrici IV Reinerus
Reineccius* anno 1581 Francofurti excudi curauit. Cui
fidem BARONIUS *ad annum MLXXVI, num. 8,* ob
detecta crimina *Hildebrandi* derogare uult. Sed
MATTH. FLACIUS in *Catal. Test. Verit. Lib. XIII,*
fol. 1321, eundem commendat.

§. 21. IVO, Carnotensis Episcopus, qui circa exi-
tum huius seculi natus, sequenti claruit, uolumen *De-
cretorum ad imitationem Burchardi*, Wormatiensis
Episcopi, conscripsit. *Canones* inde BARON. *Tom. XI
et XII* uarios recenset. Vid. BALVZII *Praefat. ad An-
tonium Augustinum de Emendatione Gratiani,* et ZIEGL.
Dissert. de Origin. et Increment. Iur. Can. §. XXXV.

§. 22. GREGORIUS VII, seu HILDEBRANDVS,
fabri cuiusdam ferrarii filius, per uarias artes Papa
factus, *Libros X Epistolarum, quae Tom. X Concil. ex-
hiben-*

Merkwürdig ist die Einföhrung des Officii Romani anstatt der Gottesdien, welche
Gregorius VII. anstelt. Erst mit dem grössten Kreuzsturm unter Alexanro VI. erhielt
es durch die H. Synode. Diese ließ sich der König bewegen, d. im Jahr 1089,
in einem Concilio zu Burgos einzuföhren; aber die meisten Bischöfe
trugten: und der König st. ausbleiben im J. 1090. in dem spanischen Lande
da die Bischöfe st. ausbleiben, und der Bischof von Saragossa, d. in Saragossa
lag. st. st. aber der Bischof von Saragossa, d. der Bischof von Saragossa
und Bischof von Saragossa. Die Bischöfe von Saragossa wurden auf dem Concilio
des Concilii die Gottesdien abgesetzt.

hibentur, euulgauit: ex quibus dominatum eius affectatum noscere licet. CAVE *Hist. Lit.* fol. 619.

§. 23. BRVNO, *Coloniensis*, Canonicus Rhemensis, et Magister scholarum dictus, auctor *Ordini Carthusianorum*, *Expositionem in Psalmos*, in *Epistolas Paulinas* et *Sermones* scripsit. Vid. NATAL. ALEXAND. *Hist. Eccl. Secul. XI*, art. VII, p. 450, seq. et IO. LAVNOII *Lib. de uera causa secessus in eremum*, anno 1662 Parisiis editum.

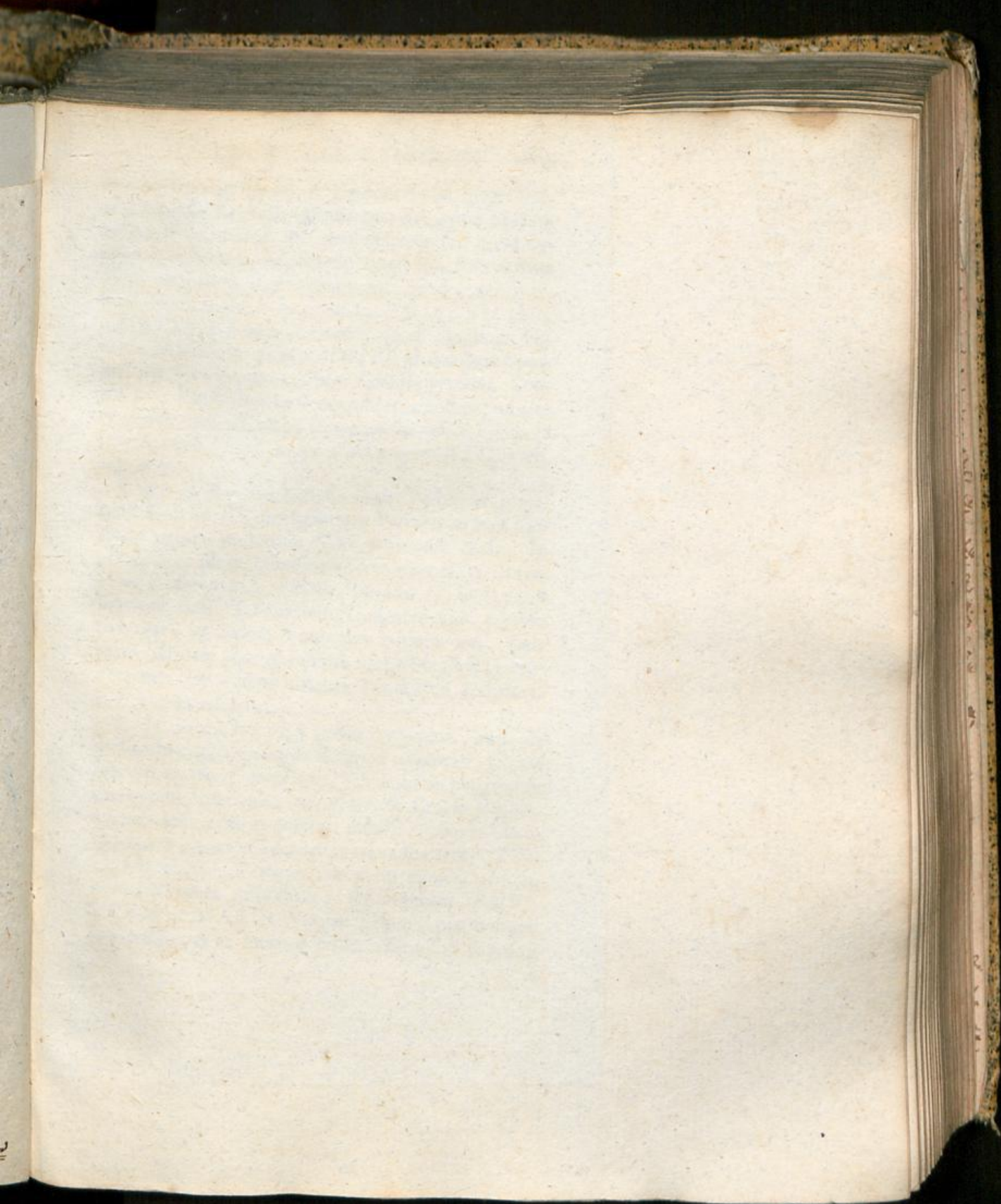
§. 24. IOANNES MICROLOGVS, Gregorii VII aetate florens, *Librum de Ecclesiasticis Observationibus* scripsit. Vid. THEOPH. RAYNAVDVM *de Bon. et Mal. Lib. Part. I, Erotem. X*, et NAT. ALEX. l. c. pag. 439, seq.

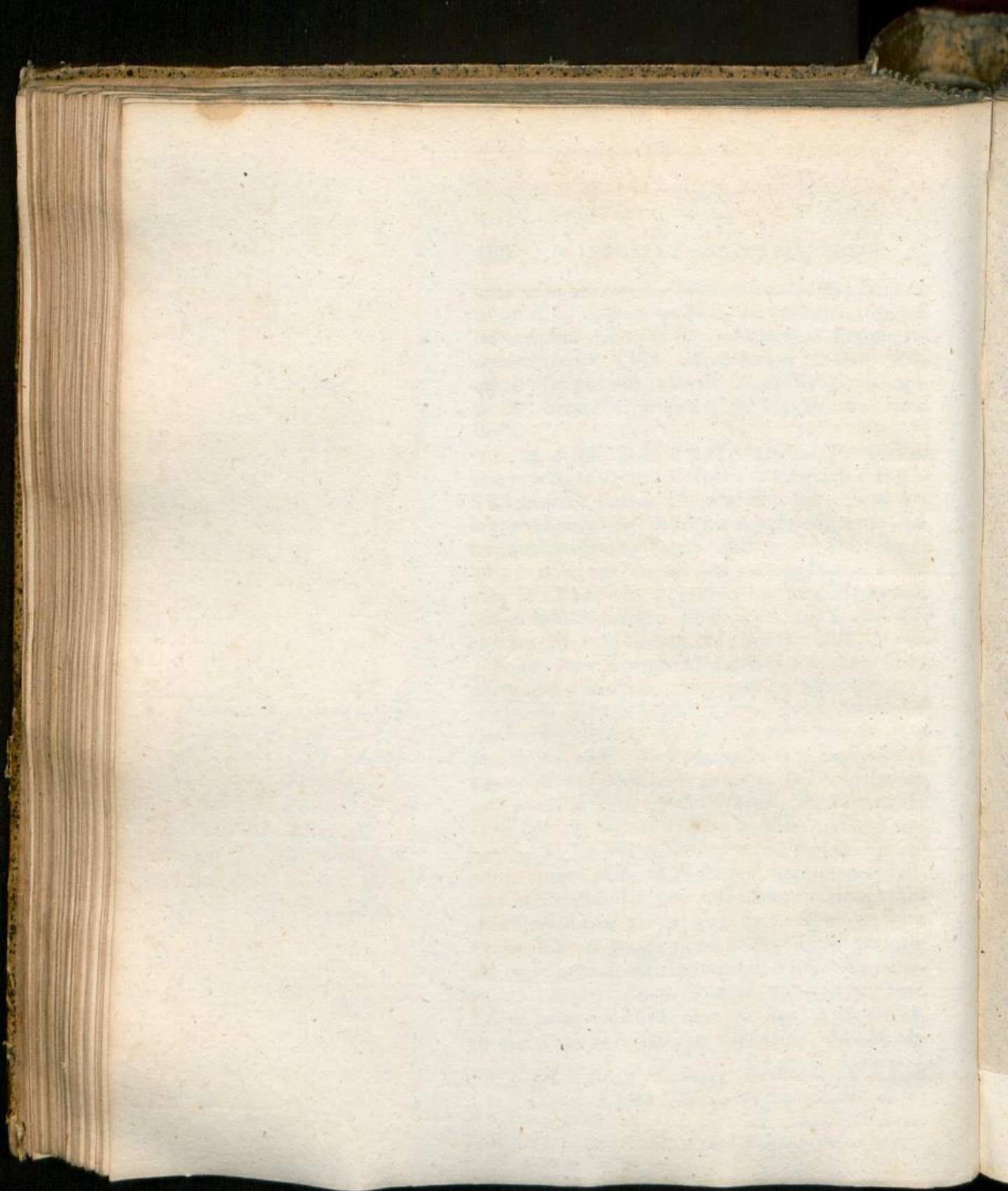
§. 25. HILDERBERTVS DE LAVARDINO, Berengarii discipulus, primum Cenomanensis Episcopus, et tandem Archi-Episcopus Turonensis, uaria *Opuscula* compilauit, quae *Tom. XXI Biblioth. PP.* legantur.

§. 26. Visis sic praecipuis *Scriptoribus* huius seculi, de *DOCTRINA* et *CONTROVERSIIS* in Ecclesia agitatae pauca addenda ueniunt. Illa uero miris tenebris inuoluta, contentiones fere tantum de dominatu Pontificis continebat. Nam quod alii Pontifices hactenus obtinere nondum potuerant, Hildebrandus tandem Papa effecit. Qui Suprematum Sedis Romanae, uel, ut CLAVDIVS SARRAVIVS in *Epist. ad Salmasium* p. 210 nouo uocabulo a Paulo Veneto solerter excogitato uocat, *Totatum* stabilivit. De quo in peculiari dissertatione paulo fufius alio tempore egimus. Vid. *Dictatus Hildebrandinos* apud BARON. *ad annum MLXXVI*, num. 31, et seqq.

§. 27. Ceterum uero Leo IX, Papa, in *Epistola* ad Venetiarum et Histriae Episcopos professus est, se qua-

qua-

burgens. Centur. XI, cap. 8. Fuerunt et alia, quae Graeci in clericis Romanis damnarent; ut, quod barbaram raderent; quod Monachi carne uescerentur; quod nuptias Sacerdotum prohiberent; quod duo fratres duas ducerent sorores in matrimonium; quod unica merione baptizarent, in nomine PATRIS, FILII et SPIRITVS Sancti dicentes; quod Symbolo Nicaeno addidissent: *Et in SPIRITVM Sanctum Dominum uiuificantem, qui ex Patre Filioque procedit.* Contra Leo, Papa, Cerulario exprobrat, quod pacem alere noller, hoc est, quod Romanae Ecclesiae subiicere sese abnueret. Vid. BARON. ad annum M L IV, num. 2, 3, seqq.

§. 30. In Romana Ecclesia inter Pontifices imperante Henrico IV, ob electionem Pontificum *tria schismata* exorta multarum fuere turbarum causa. In primis uero illud, quod inter Clementem III et Gregorium VII exortum. Nam Henricus IV in Synodo Brixienfi electum Pontificem Clementem III, expulso Gregorio, in Sedem Romanam collocauerat. Inde uero factiones istae ad initium usque Seculi XII continuatae. De quibus uitarum Pontificum Scriptores et Baronius testantur.

§. 31. HAERESSES nouas hoc aeuo, cum de dominatu magis quam de doctrina certaretur, paucas legimus exortas. Stephanus, Scholasticus Ecclesiae S. Petri apud Aurelianos, et Lisoius, S. Crucis Canonicus, ab Itala muliere quadam indueti, nefanda Manichaeorum placita resuscitarunt atque sparserunt. Nam (1) Vet. et Nou. Testamentum uelut figmenta hominum carnalium reiiciebant: (2) negabant CHRISTVM ex MARIA Virgine natum, pro hominibus passum et ex mortuis resurrexisse: (3) Baptismi

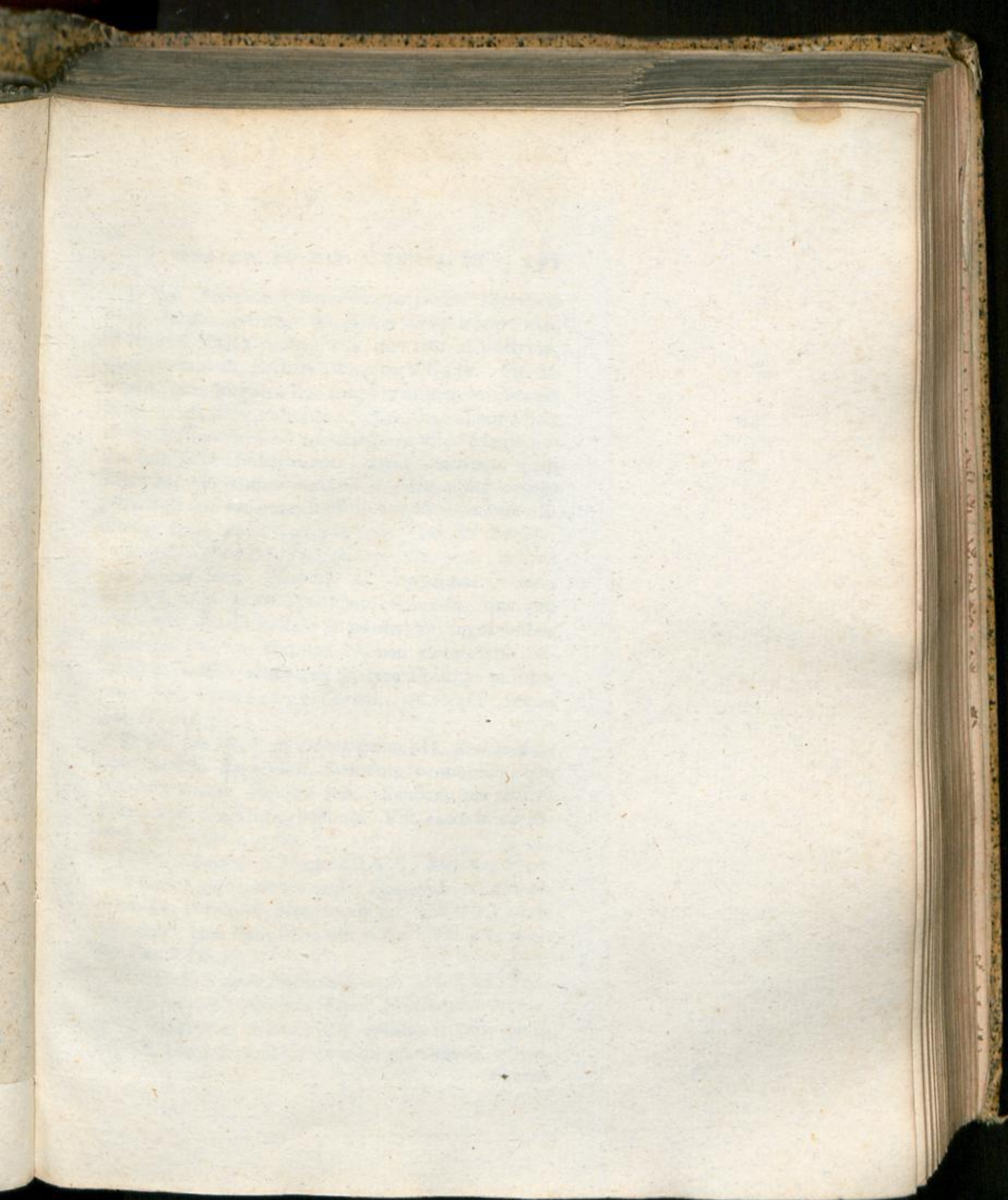
et

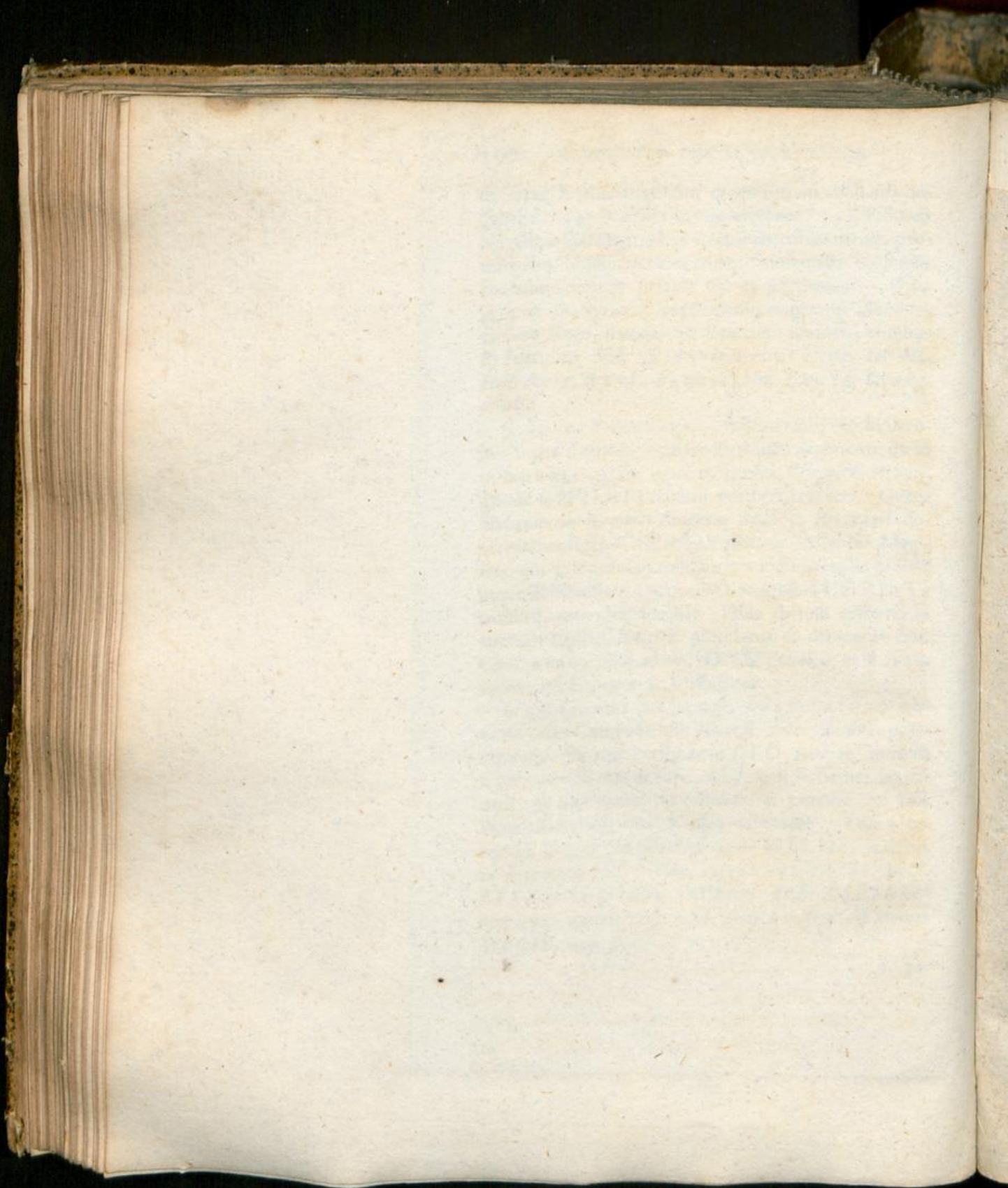
et sacrae Eucharistiae uim et efficaciam diuinam negabant: (4) B. opera inania dicebant: (5) Visiones Angelicas iactabant, ac in nocturnis conuenticulis promiscuam libidinem exerebant: infantem ex foedo concubitu natum octaua die concremabant. Quapropter in Synodo Aurelianensi, imperante Roberto, Galliae Rege, damnati ac scelerum conuicti, combusti fuerunt. Vid. GLABRUM RADOLPHUM *Lib. III, Hist. cap. 8*, et LVC. DACHERIVM *Tom. II, Spicileg. concil.*

§. 32. BERENGARIUS, Andegauensis Archidiaconus supra memoratus, haereticis ideo accensetur, quod in sacra Eucharistia signa et figuras Corporis et Sanguinis CHRISTI tantum exhiberi traderet. Quem errorem ex Iohannis Erigenae Scoti et Bertrami doctrina hauserat. Ansam illi dederat Fulbertus Magister, qui panis et uini substantiam in Eucharistia perire, inque substantiam Corporis et Sanguinis CHRISTI transire, cum aliis docebat. Hinc ab uno extremo in alterum lapsus, haeresis postulatus et damnatus fuit. Conf. BARONIVM *ad an. MXXXV, num. II*, et NATAL. ALEXANDR. *supra §. X* allegatur.

§. 33. Grauior fuit haeresis ROZELINI (uel ROSCELINI) Compediensis dialectici, Petri Abelardi praeceptoris, qui tres Personas in DEO, tres ab inuicem separatas esse res, ut sunt tres Angeli, asseruit; ita tamen, ut una earum sit uoluntas et potestas; et tres Deos uere posse dici, si usus admitteret. Huius error in Synodo Sueffionensi anno MXCIII, reiectus et damnatus fuit. Vid. ANSHELMI *Lib. II, Epist. XXXV et XLI*, IVON. Carnotens. *Epist. XXVII*, nec non ABELARDI *Epist. XXI*, item BARON. *ad annum MXCIV, num. 31.*

§. 34.

§. 34. Scriptores Pontificii perperam haereticis huius Seculi accensent *Michaelē Cerularium*, qui, ut supra §. XXIX probauimus, non tam in doctrina, quam ritibus ab Ecclesia Romana dissensit. Sic *Simoniam*, quae frequens hoc tempore crimen fuit, magis uitii ecclesiasticis moralibus, quam haeresibus (licet uulgo ita nominetur) annumeranda est. Magis noxia fuit *secta Hildebrandina*, quam *Auentinus* dixit. Nam *haereses nouiter inuentas et antiquas sub nomine pietatis ab ipso reuocatas* fuisse in Synodi Romanae edicto an. 1089 apud *GOLDASTVM Tom. III* dicitur.

§. 35. *SYNODI particulares* hoc aeuo multae conuocatae sunt. *Henricus II*, Imperator, anno MXVI, *Aquisgrani* Synodum celebravit, qua pro auertendis diuinis iudiciis et poenis tum ingruentibus decretum fuit: ut diuinum Numen eleemosynis, ieiuniis et sanctis actionibus placare Episcopi instituerent. Vid. *SIGEBERTI Chronic. CRANZII Saxon. Lib. IV, cap. 35.*

§. 36. *Leo IX*, Papa, circa annum ML *Romae* propter haeresin *Berengarii*, Synodum conuocauit, qua illa cum autore damnata fuit. Eandem ob causam plures Synodi institutae leguntur. Vid. *BARON. ad annum ML, num. 1, 2, seq.*

§. 37. *Henricus IV*, anno MLXVI, *Mantuae* Synodo habita, contentiones inter *Honorium* et *Alexandrum II*, Pontifices, ortas componit, auditaque causa *Alexandri*, eum Pontificem esse iussit. Vid. *AVENTINI Annal. Lib. V.*

§. 38. In *Synodo Erfurtenſi* anno MLXXIV, Archiepiscopus Moguntinus Papae *Hildebrandi* legem, quod Presbyteri debeant esse coelibes promulgauit. Contra quam Sacerdotes diuinam matrimonii institutionem

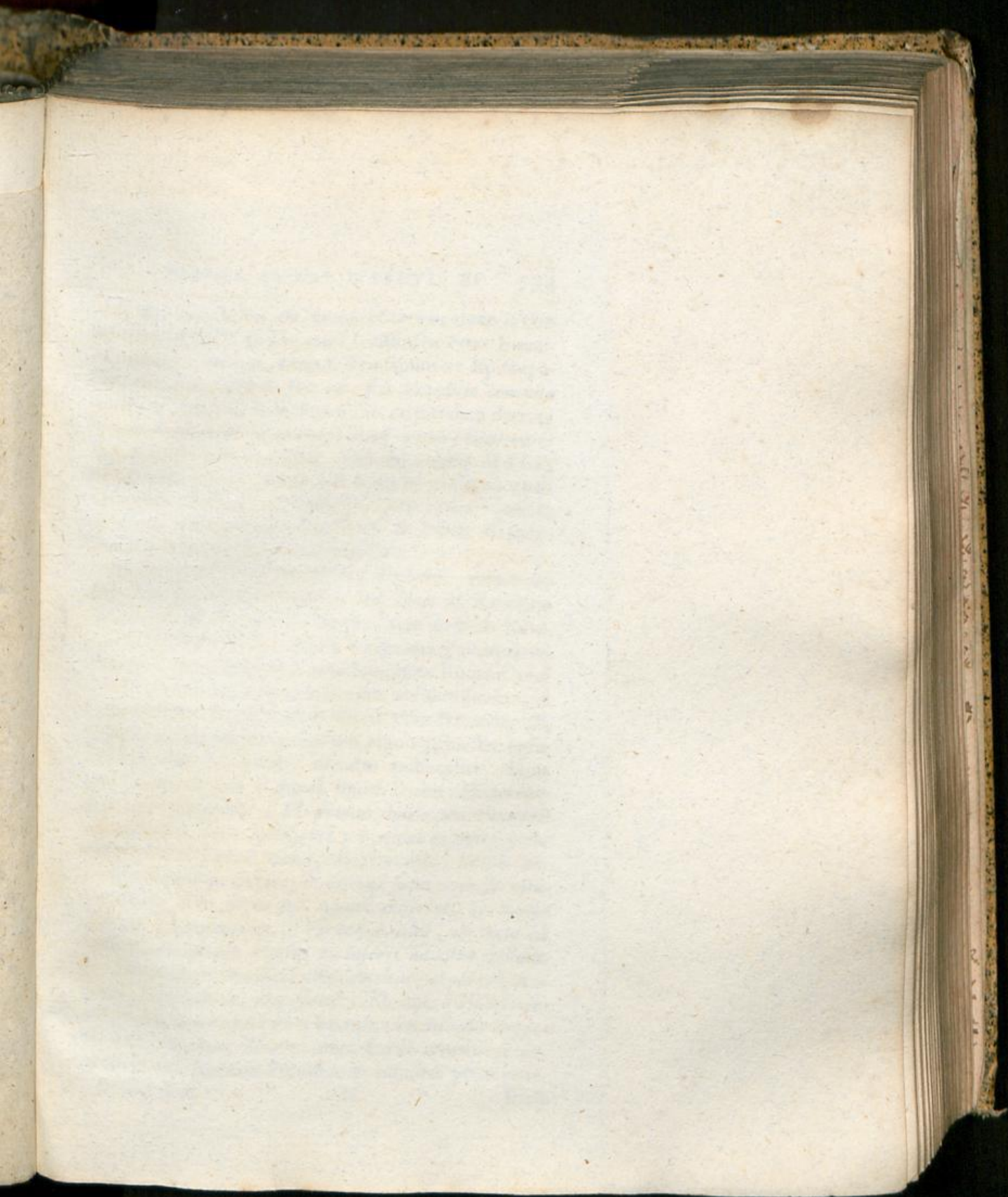
tionem urserunt. Vnde tumultu excitato, Synodus soluta fuit. LAMBERT. SCHAFFNAB. *ad annum MLXXIV, fol. 212.* Anno sequenti cum in Synodo Moguntina legem Pontificiis de coelibatu clericorum seruando proponeretur, uix, ut *Lambertus* loquitur, uita comite Synodo excessit.

§. 39. *Henricus IV* anno MLXXVI *Wormatiae*, Dominica Septuagesimae, Synodum coire iussit; quod Papa *Hildebrandus* ipsum citasset Romam, ut crimina sibi obiecta coram Papa, ceu iudice, dilueret. Quae res Imperatorem uehementer permouit, ut unanimi suffragatione Episcoporum praesentium Papam deponendum decerneret. Vid. LAMBERT. SCHAFFNABURG. *ad an. cit. fol. 253. seqq.* et AVENTIN. *Lib. V Annal. Boi.*

§. 40. Contra in Synodo Romana *Gregorius VII*, Papa, anno MLXXX, *Henricum IV*, quem iam anno MLXXVI, cum omnibus, qui illius partes tuerentur, Episcopis insolenti more excommunicauerat, regno exuendum, illudque duci Sueviae, *Rudolpho* conferendum esse decreuerat. Eodem uero anno in Synodo *Brixienfi* triginta Episcopi congregati *Gregorium*, Papam, iam antea in *Wormatienfi* Synodo depositum, iterum de sede deiiciendum, et in eius locum *Guibertum*, Episcopum *Rauennatensem* *Clementem III* appellatum, surrogandum esse, statuerunt.

§. 41. Post *Gregorium VII*, *Urbanus Placentiae* an. MXCV Synodum conuocauit, ad quam tanta hominum multitudo confluit, ut extra urbem in campo conuentum istum celebrare Papa necessum habuerit. Decreta huius Synodi *Magdeburgici Centur. XI, cap. 9*, recensent. A quibus *BARONIUS ad annum cit. num. 4 et 5*, dissentit.

§. 41.

§. 42. Notabilior est *Synodus Claromontana in Gallia* anno M^{CC}CV ab *Urbano II* instinctu *Petri Eremitae* indicta. In qua, magno Principum et Episcoporum consensu, *bellum sacrum*, seu *expeditio cruciata* contra infideles, ad Palaestinam illis eripiendam decreta fuit, aelamantibus Episcopis: *DEVS uult! Deus uult!* Vid. MATT. PARIS *Histor. Mai. ad annum M^{CC}CV*, fol. 18, seqq. GVIL. TYR. *Lib. I, cap. 14, seqq.* BARON. *ad annum M^{CC}CV*, et *Gesta DEI per Francos*, adde, si lubet, dissertationem nostram *de Prima Expedit. Cruciat. von der ersten Creuzfahrt.*

§. 43. *REGIMEN ECCLESIAE monarchicum*, uel potius *tyrannicum*, hoc aeuo ad summum fastigium, ut, quo progredereetur, non amplius haberet, perductum fuisse, omnes Scriptores Pontificii testantur. Nam quod diu ante Pontifices Romani moliti erant, stabilire regnum sacrum absolutissimum, id *Hildebrandus*, Papa, tandem effecit; cum *Henricum IV*, Imperatorem, excommunicatum regno priuasset, et fastuosos, qui uocantur, *Dictatus* publicasset. Hinc AVENTINVS *Lib. V Annal. Boior.* scribit: *Hildebrandus*, qui *Gregorius VII* primus impertum Pontificium condidit, quod successores per quadringentos quinquaginta continentes annos, inuito mundo, inuitis Imperatoribus adeo duxere, ut inferos superos in seruitutem redegerint, atque sub iugum miserint, ac cuncta fulmine perterruerint. Vtunque libet, de coelo ad inferos praeipitant, rursus ex inferis ad astra tollunt. Iam Imperator Romanus nihil amplius, appellatio modo est, sine corpore, sine specie. Ab hoc, (*Hildebrandus*) inquit ONVPHRIVS PANVINIVS in *uita Gregorii VII*, maximae illius et omni seculo tremendae uenerandaeque Romani Pontificis et infinitae pene potestatis

Rechenb. H. E.

N

statis

statis ius manauit. Nam etsi ante Romani Pontifices, tanquam Religionis Christianae capita, CHRISTIque uicarii et *Petri* successores colerentur; non tamen eorum auctoritas ultra protendebatur, quam in fidei dogmatibus uel asserendis, uel tuendis. Ceterum Imperatoribus suberant; ad eorum nutum omnia fiebant; ab eis creabantur; de iis iudicare uel quicquam decernere non audebat Papa Romanus. Primum omnium Romanorum Pontificum *Gregorius VII*, armis Normannorum fretus, Comitissa *Mathilde*, muliere per Italiam potentissima confusus, discordiaque Germanorum Principum bello ciuili laborantium inflammatus, praeter maiorum morem contempta Imperatoris auctoritate et potestate, cum summum Pontificatum obtinuisset, Caesarem ipsum (a quo non electus, saltem confirmatus fuerat,) non dico excommunicare, sed etiam regno imperioque priuare ausus est. Res ante ea secula inaudita. Nam fabulas, quae de *Arcadio*, *Anastasio* et *Leone* Iconomacho circumferuntur, nihil moror. Vnde OTTO FRISINGENSIS, horum temporum Scriptor, *Lib. VI, cap. 35*: *Lego et relego Romanorum Regum et Pontificum gesta, et nusquam inuenio aliquem eorum ante hunc Henricum a Romano Pontifice excommunicatum uel regno priuatum etc.*

§. 44. Dictatus superbi, quibus potentiam seu *Totum* suum firmare nifus est, apud BARONIUM ad annum *MLX XVI*, num. 31, hac serie leguntur:

Quod Ecclesia a solo DOMINO sit fundata;
Quod solus Rom. Pontifex Iure dicatur uniuersalis;
Quod ille solus possit deponere Episcopos uel recon-
siliare;
Quod Legatus eius omnibus Episcopis praesit in Con-
cilio,

- cilio, etiam inferioris gradus, et aduersus eos
sententiam positionis possit dare;
Quod absentes Papa possit deponere;
Quod cum excommunicatis ab illo, inter cetera nec in
eadem domo debeamus permanere
Quod illi soli liceat pro temporis necessitate novas le-
ges condere, novas plebes congregare, de Canoni-
ca Abbatiam facere, et e contra diuitem Episco-
patum diuidere, et inopes unire;
Quod solus possit uti imperialibus insigniis;
Quod solius Papae pedes omnes Principes deosculen-
tur;
Quod illius solius nomen in Ecclesiis recitetur;
Quod unicum est nomen in mundo, PAPAE uide-
licet;
Quod illi liceat Imperatores deponere;
Quod illi liceat de sede ad sedem necessitate cogente
Episcopos transmutare;
Quod de omni Ecclesia quocunque uoluerit, clericum
ualeat ordinare;
Quod ab illo ordinatus alii Ecclesiae praeesse potest,
sed non militare; et quod ab aliquo Episcopo non
debet superiorem gradum accipere;
Quod nulla Synodus absque praecepto eius debet Ge-
neralis uocari;
Quod nullum capitulum, nullusque liber Canonicus
habeatur absque illius autoritate;
Quod sententia illius a nullo debeat retractari, et
ipse omnium solus retractare possit;
Quod a nemine ipse iudicari debeat;
Quod nullus audeat condemnare Apostolicam sedem
appellantem;

N 2

Quod

Quod maiores causae cuiuscunque Ecclesiae ad eum referri debeant;

Quod Romana Ecclesia nunquam erravit, nec in perpetuum, scriptura teste, errabit;

Quod Romanus Pontifex, si Canonice fuerit ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur sanctus, testante S. Eunodio, Papiensi Episcopo, et multis aliis S. Patribus fauentibus, sicut in decretis B. Symmachi, Papae, continetur;

Quod illius praecepto et licentia subiectis liceat accusare;

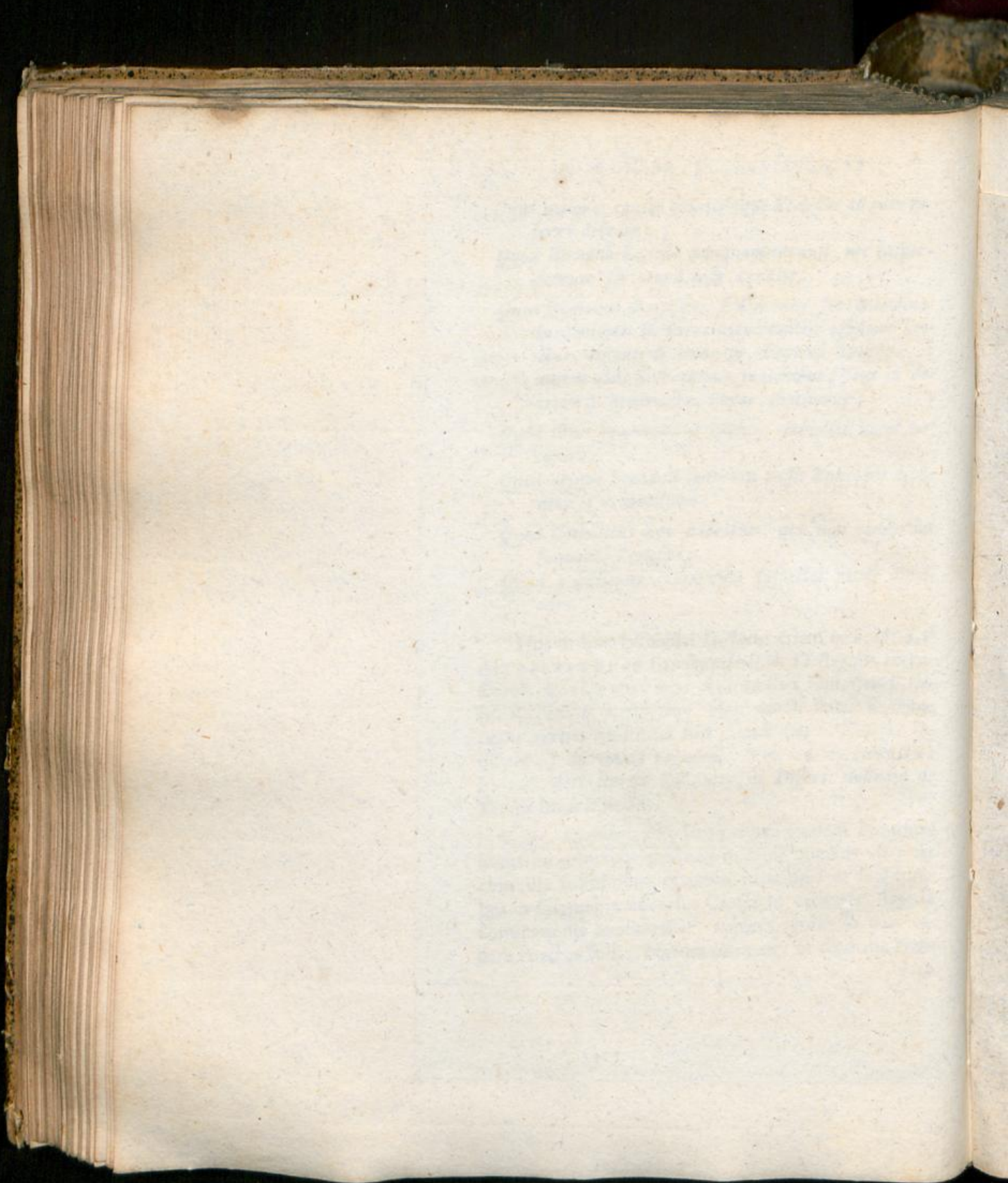
*Quod absque Synodali conventu possit Episcopos depone-
re et reconciliare;*

*Quod Catholicus non habeatur, qui non concordat
Romanae Ecclesiae;*

*Quod a fidelitate iniquorum suspectos potest absol-
vere.*

Hoc ordine tyrannici Dictatus etiam in Epist. LV
HILDEBRANDI ad Laudanenses Lib. II Registr. recen-
sentur. Conf. EDMUNDI RICHERII, *Hist. Concil. Ge-
neral.* Tom. I, p. 758, seqq. Hoc modo sedes Romana
caput rerum constituta fuit, nude (ut C. Tacitus lo-
quitur,) in omnia regimen. Vid. IS. CASAVBONI
Exercit. Anti-Baron. XV, n. 15, et *Dissert. nostram de
Totatu Hildebrandino.*

§. 45. Henricus IV, Imperator, quidem Pontificis
huius incursionibus primum mascule obnixus est: At
cum ille fulminibus excommunicationis et seditioni-
bus in Germania aduersus Caesarem excitatis, flagitia
dominationis continuasset; tandem tyrannidi eius ce-
dere coactus fuit. Notum enim est, ut diadema Hen-
rico

rico detractum cum superba inscriptione miserit Rudolpho:

Petra dedit Romam Petro, tibi Papa coronam.

referente ALBERTO STADENSI *Chron. p. m. 137*, uel ut alii habent:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

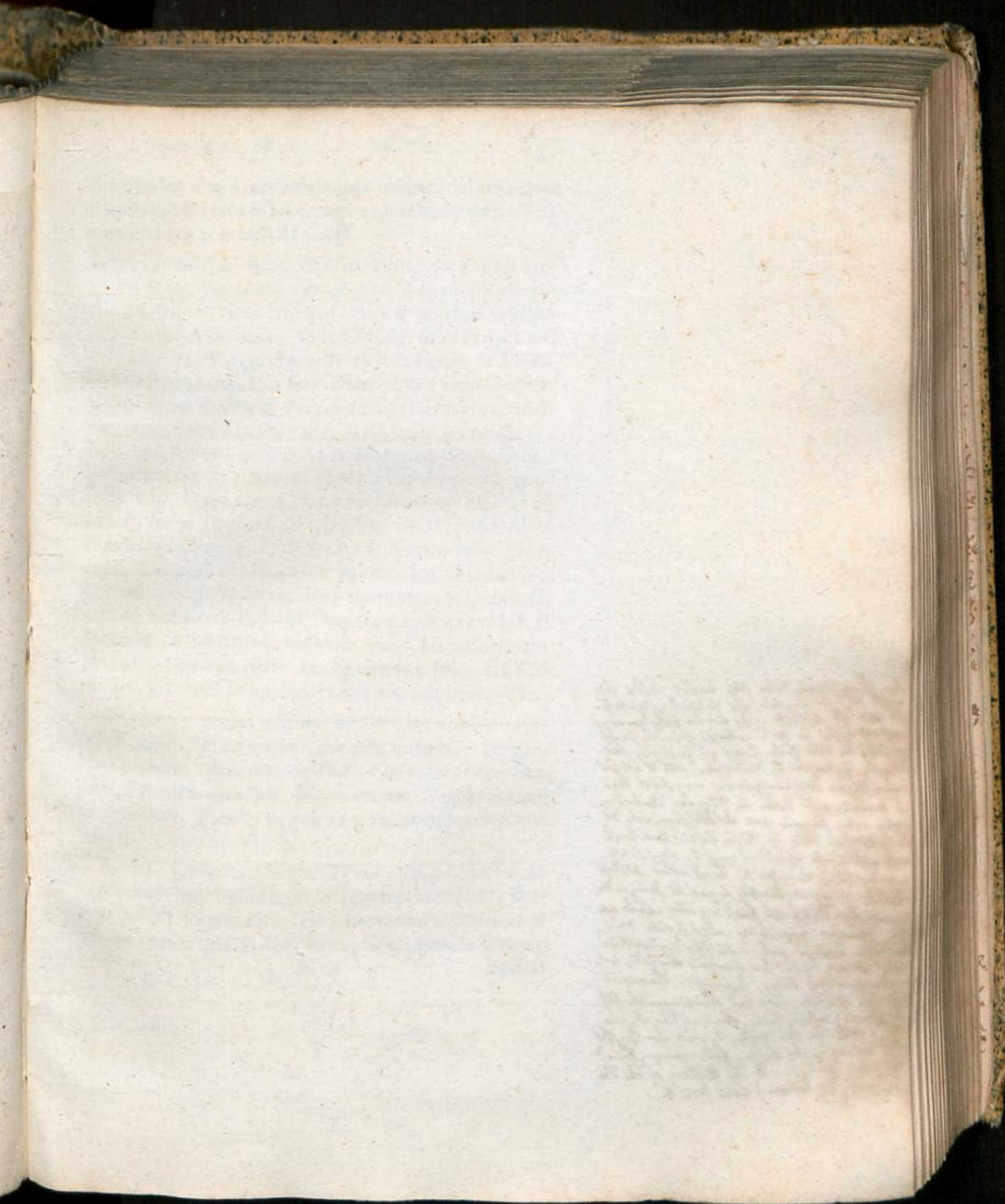
Vid. AVENTIN. *Annal. Boior. Lib. V*, et BENNONIS CARDINALIS *uita Gregorii VII*. Ceterum quam indignis modis *Henricus IV* a Pontifice *Gregorio* habitus sit, LAMBERTVS SCHAFFENAEVRG. et LEHMANNVS in *Chron. Spirensi Lib. V, cap. 31 seqq.* FLACIVS in *Cat. Test. Ver. Lib. XIII, fol. 1322*, et HELMOLDVS apud *Flacium cit. fol. 1346*, memorant.

§. 46. Ante quidem *Henricus*, Imperator, cum a *Clemente II*, Papa, Imperii coronam accepisset, Romanos (teste *Platina*) in uerba sua iurare coëgit, Pontificum electioni se nequaquam interfuturos, nisi iussu Imperatoris id facere cogerentur; ipse etiam *Popponem*, Brixensem Episcopum, *Damasum II* appellatum, constituit. Vid. HERMANNVM CONTRACTVM ad annum *MXLVIII*, MARIANVS SCOTVS ad annum *MXLVI*, de *Henrico* scripsit: *Henricus, Rex, Italiam ingressus pacifice a Romanis suscipitur. Papas tres non digne constitutos synodaliter deposuit.* Sed post *Gregorium VII*, Papam, ius illud Imperatori extortum fuisse, infra annotabimus.

§. 47. Dum ita in Ecclesia de dominatu firmando certatur, DISCIPLINA in ea iacuit neglecta. Clerici, cum matrimonia ipsis publica lege interdicta essent, alere concubinas et scortari non amplius nefas habebant. Vid. ANTONIN. *Tit. XVI, cap.* et AVENTIN.

TIN. *Lib. V.* Scholae et monasteria latibula fratrum ignorantiae facta, in quibus Monachi mire prodigiosis uestimentis induti lectioni et cantillationi Psalmorum uacarent. Episcopi luxui plerumque dediti, nec purae doctrinae, nec sanctioris disciplinae rationem habuerunt. Rari ergo sanctissimi Numinis cultores. Excommunicationis interim fulmen terrificum omnes, etiam Principes ac ipsi Imperatores cohorrescere necessum habuerunt, quod exempla *Suenonis*, Regis Daniae, apud SAXONEM GRAMMATICVM *Histor. Dan. Lib. XI, fol. 205*, et *Henrici IV*, Imperatoris, apud BARONIVM ad annum *MLXXVI*, et LEHMANNVM *Chron. Spirens. Lib. V, cap. 33*, probant. LAMBERTVS SCHAFFNAE. ad annum *MLXIV* diserte scribit: *Sic deprauata Ecclesiastici rigoris censura, homines, non ut quondam, ut praecessent Ecclesia DEI iniecta manu traherentur; sed ne non praecessent armata manu praeliabatur.*

§. 48. **RITVVM** tamen et **CEREMONIA-RVM**, quibus cultus Numinis absoluebatur, cura neglecta haut fuit. Tempia supersticioso ritu S. Martyribus consecrata imaginibus Sanctorum exornabantur. Ad conuentus sacros in illis celebrandos homines pulsu campanarum conuocabantur, teste CASSINENSE *Lib. III, cap. 53*. *Berno*, Abbas Augiensis, attestatur *Henricum* Imperatorem ordinasse, ut post recitatam pericopam Euangelicam, Symbolum Apostolicum cantaretur. In Baptismi administratione adultos nudari oportuisse iuxta CHRISTI exemplum, ANSHELMVS in *cap. III Matthaei* animaduertit, et in *Epistola ad Werinberum* inclusum scribit: *Nudi nascimur, nudos nos suscipit sancta mater Ecclesia in S. Bapti-*

Baptismate. Baptizandi ter aquae immersi, ut triduanæ sepulturæ CHRISTI imago repræsentaretur. Vid. ANSHELMVM in cap. II Coloss.

§. 49. Missæ supersticiosos ritus IVO CARNOTENSIS de *Oeconomia Vet. et Nou. Sacerdotii* allegorice exponit. Haec iam pro uiuis et mortuis celebrata superstitiones auxit. Vid. *Chronic. CASSIONENS. Lib. II, c. 94.* Peregrinationes ad loca sancta in Palæstinam frequentes inter sanctissima opera referebantur. Quapropter Sigfridus Moguntinus, Guntherus Babenbergensis, Otto Ratisbonensis, Wilhelmus Traiectensis, Episcopi, alique procures Galliarum septem millibus hominum stipati precandi gratia Hierosolymam profecti sunt. Quod LAMBERTVS SCHAFFNABVRGENSIS de *Rebus German. fol. 171, seqq.* hoc seculo anno MLXIV annotauit. Robertus, Normanniae Princeps, nudipes et lacrymans sepulchrum DOMINI ueneratus est, teste GVIL. MALMESBURIENSE *Lib. II, cap. 66.* De Erico V, Rege Daniae, CRANZIUS *Lib. V Dan. cap. 4,* memorat, quod ex uoto Hierosolymam precandi causa petierit. Ita ignoratum fuit, DEVM ubique locorum in Spiritu et ueritate inuocari posse.

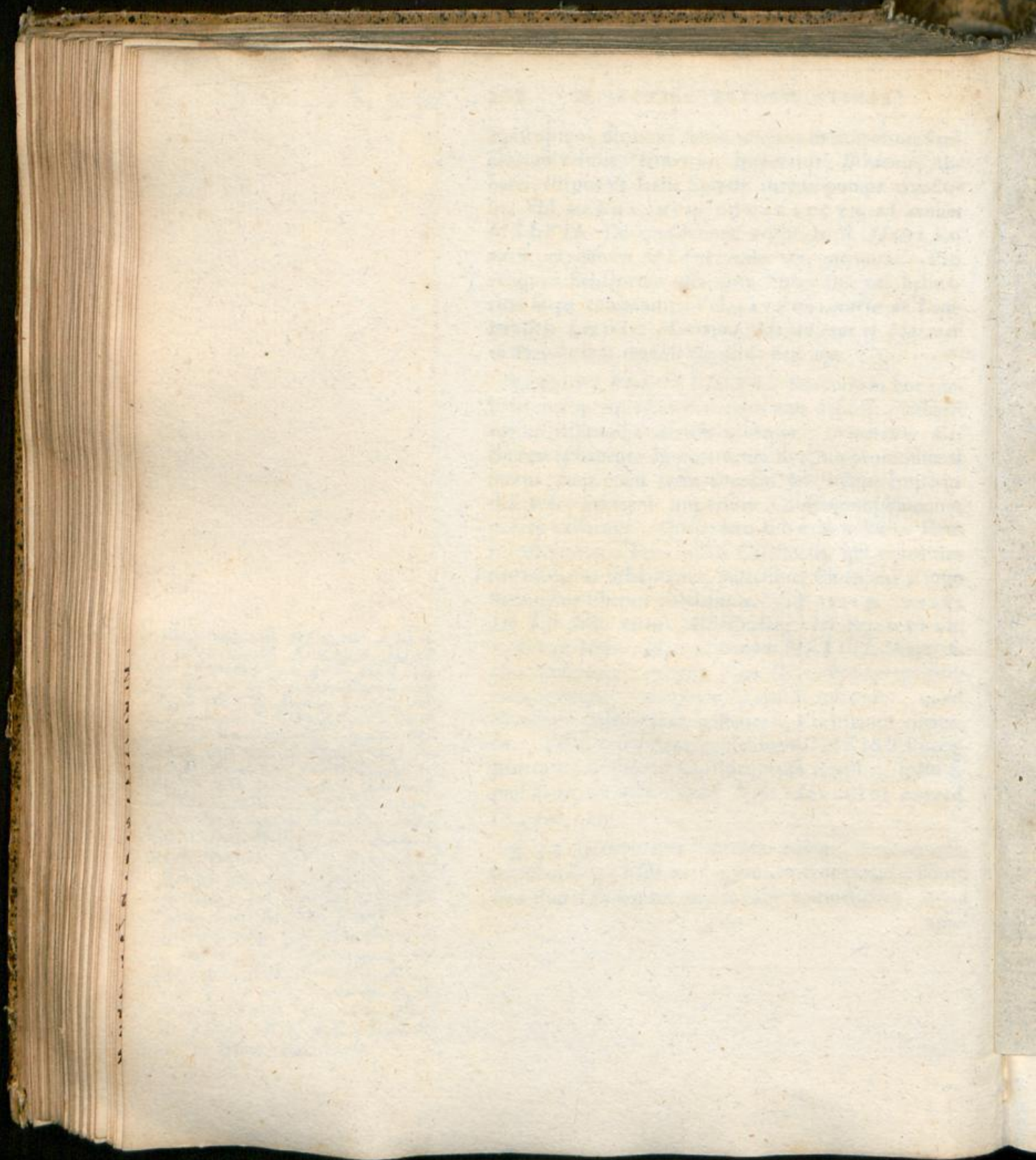
§. 50. Vt plures essent, qui fruges consumerent otiosi, noui Monachorum ordines instituti: ut Carthusianorum, Monachorum Vallis Umbrosæ, Cisterciensium, Grandimontensium, Flagellantium, Hospitaliorum, et similibus, quos HOSPINIANS de *Monachis* memorat.

§. 51. Canonizationem et Translationem Sanctorum cadauerum hoc seculo non infrequentem fuisse, historiae passim loquuntur. Ita, memorante SIGEBERTO ad annum MLV, Leo, Papa, Gerardum, Leucorum Episco-

Episcopum, ob uitae sanctimoniam in numerum Sanctorum retulit; *Henricus*, Imperator, *Widonis*, Abbatis, corpus ex Italia Spiram magna pompa transtulit. Vid. HERMANNVM CONTRACTVM ad annum MXLVII. De translatione corporis *S. Isidori* BARON. ad annum MLIH, num. 47, memorat. Pro reliquiis Sanctorum ossa forte latronum, uel belluarum saepe colebantur. Vid. LAVNOII *uaria de Commentitio Lazari et Maximini, Magdalenae et Marthae in Prouinciam appulsu* Opuscula pag. 279.

§. 52. PERSECUTIONES fidelium in hoc turbido corruptoque Ecclesiae statu non defuisse, historicorum testimonia affatim euincunt. *Orientalem* Ecclesiam afflixerunt Imperatorum Byzantinorum interni motus; cum enim unus alterum pro lubitu Imperio deiiceret, Saraceni Imperium Constantinopolitanum misere uastarunt. Quanquam sub exitum huius seculi, recuperata a Principibus Christianis, qui expeditiones cruciatis susceperunt, Palaestina, Christiani a iugo Saracenico liberati uidebantur. Vid. VVILH. TYRII *Lib. I de Bello Sacro*, Abb. Vrsberg. fol. 227. MATTH. PARIS in *Histor. Mai.* ad annum MLXVII. Ante tamen, referente ZONARA Tom. III, *Calipha*, Aegyptiorum tyrannus, templum Hierosolymitanum, quod Christiani exstruxerant, uastauerat, Christianos eiiciendo. Turci et Saraceni sepulchrum CHRISTI occupauerant, et deletis Christianorum templis, ipsos simul extirpare moliti sunt. Vid. SABELLICI *Ennead. IX, Lib. III.*

§. 53. In *Germania Ven-di* Saxoniam inferiorem depopulando, Christianos grauiter diuexarunt; donec *Henricus IV* eorum uolentiam compefceret: quod apud

apud CRANZIUM in *Vandalia*, et HELMOLDUM in *Chronico Slauorum* prolixius legere est. *Iohannes*, Mecklenburgensium primus Episcopus, uir religiosus, cum aliis Christianis in urbe sua captus misere trucidatus fuit, caduere manibus pedibusque truncato in plateas cunctis ad calcandum abiecto. Vid. CRANZII *Metropol. Lib. IV, cap. 43*. Vnde Slaui insolentiores facti Hamburgum solo aequarunt, Sleswigum euertērunt, Paganismum reddeere moliti. Vid. CRANZ. *l. c.* et HELMOLDI *Chron. Lib. I, cap. 22, seqq.*

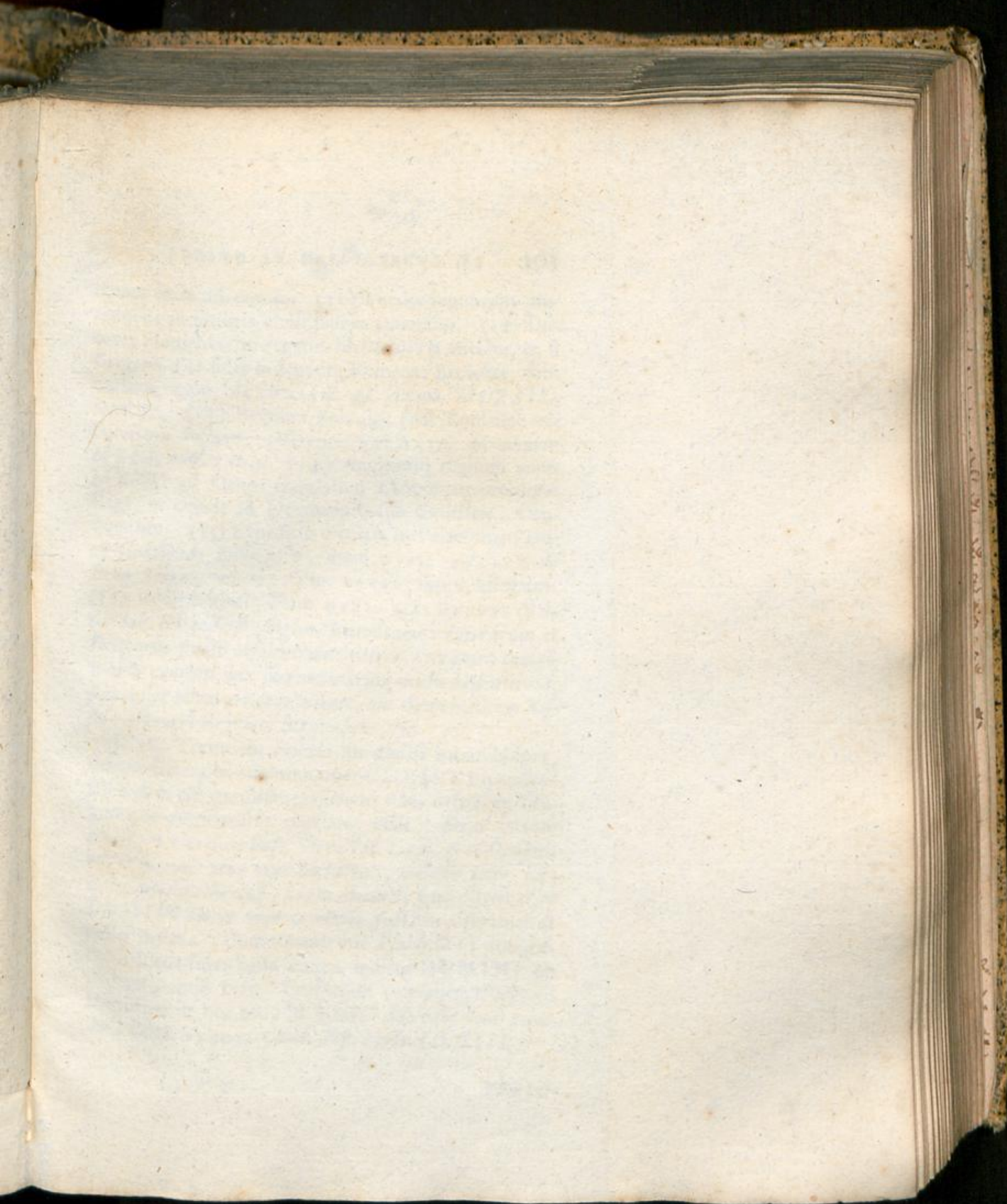
§. 54. Maioris in Ecclesia calamitatis causa fuit ipse *Gregorius VII*, Papa, qui ut absolutum dominatum uel tyrannidem potius stabiliret, inter Episcopos, Principes ac Caesarem turbas ac bella intestina excitauit feralia. Vnde piorum gemitus pro pace et concordia Ecclesiae leguntur apud *Magdeburgicos Centur. XI, cap. 8 fol. 420, seq.*

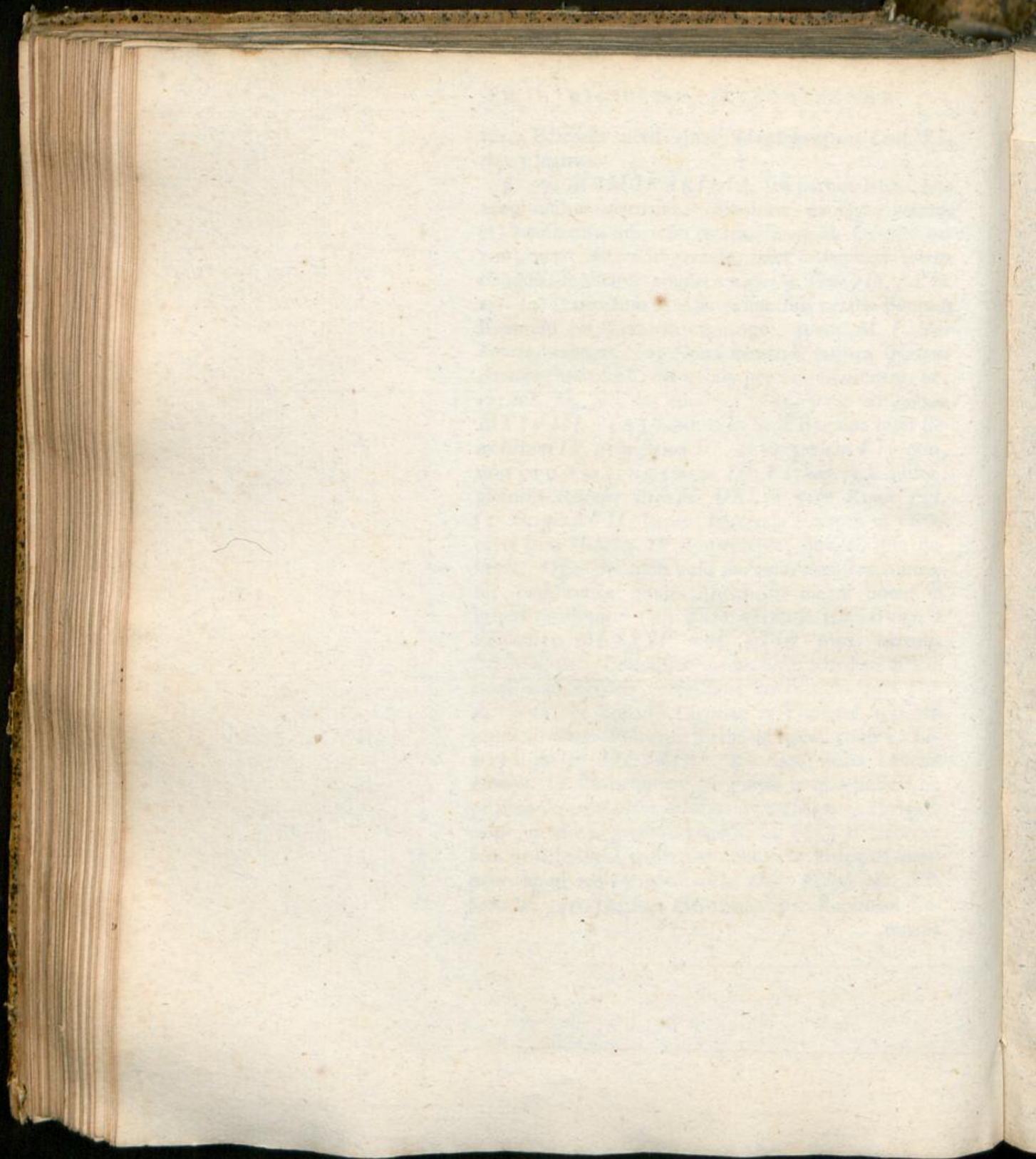
§. 55. *Harwicus*, Rex Normannorum, in *Angliam* anno MLXVI impetum faciens, deuicto *Araldo*, Rege, in urbe Eboracensi centum presbyteros et mille laicos horrenda crudelitate trucidauit. Vid. SIGEBERTUM GEMBLACENS. *ad annum MLXVI*. MARIANVS SCOTVS *Lib. III, fol. 453*. Sacerdotes Anglos MC occisos tradit.

§. 56. In *Hungaria* Rex *Andreas* antequam coronaretur, Hungaris promisit coactus, permissurum se, ut ad Paganismum redirent, et Christianos praesertim illos, qui non essent e numero popularium suorum, pro lubitu affligerent. Vnde plebs barbara in Christianos crudelissime saenire coepit: donec *Andreas* regio diademate potitus, anno MXLVII edictum publicaret, quo omnes ad fidem Christianam desertam renocarentur.

tur. Edictum illud apud *Magdeburgicos Cent. XI, cap. 3*, legitur.

§. 57. *MEMORABILIA*, sed parum laeta, hoc aevo multa occurrunt. Sic inter prodigia referas (1) locustarum infinitam multitudinem ab Oriente ortam, quae, *Alexio* imperante, inter uolandum solem obumbrasse dicitur apud *ZONARAM Tom III, fol. m. 238*. (2) Turcarum in Asia progressus uersus Pontum Euxinum, et Tartarorum origo, quam *M. Paulus Venetus* exponit. (3) Noua cantandi ratio a *Guidone Aretino*, Monacho, excogitata per Solmisationem: ut, *re, mi, fa, sol, la*, apud *SIGEBERTVM ad annum MXXVIII*. (4) Schisma in Sede Romana inter *Benedictum IV, Syluestrum III, et Gregorium VI*, quo, *UOTTO FRISINGENSIS Lib. VI, cap. 23*, loquitur: *pudenda confusio Ecclesiae DEI in urbe Roma fuit*. (5) *Gregorii VII*, Papae, horrenda facinora et certamina cum *Henrico IV*, Imperatore, diris ab ipso deuoto. Quae pudendo ausu *Baronius* excusare contendit; cum tamen omnes Antichristi magni notae in ipsum quadrent. (6) Ficta miracula *Hildebrandi* a *BARONIO MLXXXV, num. 13, et seqq.* narrata. (7) *Mathildis*, Comitissae totius Longobardiae et Lotharingiae rectoris, turpissima consuetudo cum *Hildebrando*, et donatio Liguriae et Thusciae in patrimonium *Petri* Romanae Ecclesiae facta, conf. *BARONIVM ad an. MLXXIV*. (8) *Kunigundae*, uxoris *Henrici II*, Imperatoris, uirginitas in matrimonio, et profusa donatio clericis facta, quam *Surius, Papebrochius*, et alii Legendarii praedicant. (9) Iudaeorum fata in Babylonia tristia, et eorum in Hispania receptio, apud *HOTTINGERVM Hist. Eccles. Sec. XI, Sect. IV*. (10) Misera Germaniae per Pontifices Romanos

manos facta dilaceratio. (11) Fatales regnorum mutationes in historia ciuili passim annotatae. (12) Ducatus Hungariae in regnum ob *Ottone III* euectus, et si *Gregorio VII* fides in feudum Romanae Ecclesiae, conuersum apud *BARONIUM ad annum MLXXIV, num. 82.* (13) Regnum Poloniae Sedi Romanae tributarium factum, referente *BARONIO ad annum MXLI, num. 3 et. 11.* (14) Anglorum regnum anno *MXVII* ad Danos translatum *Canuto* utrorumque Rege, et deinde ad Normannos sub *Guilielmo*, Conquestore. (15) Expeditio cruciata in Palaestinam Duce *Godofredo Bullionaeo*, apud *GVIL. TYRIUM de Bello Sacro*, et *MATTH. PARIS* supra allegatos. (16) Ruditas cleri; Nam *GVIL. MALMESBURIENSI Lib. III de Gest. Anglor.* memorante: *Literarum et Religionis studia obsoleuerant: Clerici literatura tumultuaria contenti, uix sacramentorum uerba balbutiebant; stupori et miraculo erat ceteris, qui Grammaticam nosset; Monachi Regulam ludificabant, etc.*

§. 58. Tremenda Iudicia hic diuina miranda sunt, quibus scelera hominum nomen *CHRISTI* mentientium ultus est grauissime: quando fides defecerat, Magnusque Antichristus reuelatus esset. Nam fatente *GVIL. TYRIO de Bello Sacro Lib. I, cap. 8, in Occidente, et in omni pene orbe terrarum, maxime inter eos, qui fideles dicebantur, Papae obnoxii, fides defecerat, et DOMINI timor erat de medio sublatum, perierat de rebus iustitia.* Cum *Dauid* hic *Psal. XII* conquerendi locus fuit: Iusta tamen iudicia *DOMINI* ob peccata populi sunt. Erat enim (ut autor *Fasciculi temporum* de hoc aeuo loquitur,) Sacerdos sicut populus. Conf. *FLACII Catal. Test. Verit. Lib. XIII.*